



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 321/2010-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. novembra 2010 v zložení z predsedu senátu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka prerokoval sťažnosť M. V., T., zastúpeného advokátkou Mgr. G. H., T., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nečinnosťou Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6174/1993 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nečinnosťou Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6174/1993 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trenčín p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6174/1993 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. M. V. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré j e Okresný súd Trenčín p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. V. p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov), ktoré j e Okresný súd Trenčín povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne advokátky Mgr. G. H., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. marca 2010 doručená sťažnosť M. V. (ďalej len „sťažovateľ“) na nečinnosť Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6174/1993 s odôvodnením, že od 1993 nie je príslušnou notárkou ako súdnou komisárkou skončená dedičská vec po nebohom P. V., otcovi sťažovateľa, ktorý zomrel ... Napriek tomu, že sťažovateľ podal v priebehu konania dve sťažnosti predsedovi okresného súdu a notárka bola upozornená na povinnosť konať vo veci plynule a bez zbytočných priet'ahov, dedičská vec nie je ani po sedemnástich rokoch právoplatne ukončená.

2. Sťažovateľ porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) vidí v celkovej dĺžke neskončeného konania, ktoré trvá už sedemnásť rokov ako aj v postupe poverenej notárky

ako súdnej komisárky, ktorá buď v istom časovom úseku vôbec nekonala, alebo konala neefektívne. V dôsledku neprimeranej dĺžky trvania dedičského konania sa majetok patriaci do dedičstva zmenšil o niekoľko hnutelných vecí a tiež došlo k znehodnoteniu nehnuteľnosti patriacej do dedičstva. Takýto stav pôsobí na sťažovateľa a jeho rodinu frustrujúco. Sťažovateľ preto navrhol vydať nález, ktorým ústavný súd vysloví porušenie označených práv, prikáže okresnému súdu konať bez prietáhov, zaviazá okresný súd zaplatiť mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 500 €, ako aj náhradu trov konania v sume 254,88 € za právne zastúpenie.

3. Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení z 13. októbra 2010 uviedla, že notárka bola poverená konaním o dedičstve 26. júla 1993 a dedičstvo predbežne prerokovala 24. septembra 1993. Notárka vrátila spis okresnému súdu s vypracovaným návrhom uznesenia o vypořiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) poručiťa a jeho manželky 10. decembra 1997. Uznesenie o vypořiadaní BSM nadobudlo právoplatnosť 11. februára 1998 a spis bol následne vrátený notárke na ďalšie konanie. Notárka bola 27. mája 2004 upozornená na nutnosť plynulého konania podpredsedníčkou okresného súdu. Dňa 3. marca 2008 bolo notárkou zistené, že manželka poručiťa bola zbavená spôsobilosti na právne úkony, a preto jej bolo potrebné ustanoviť opatrovníka. Okresný súd ustanovil manželke poručiťa opatrovníka uznesením z 25. apríla 2008. Sťažovateľ podal proti uzneseniu o ustanovení opatrovníka odvolanie. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) 15. júna 2010 zrušil uznesenie o ustanovení opatrovníka z 25. apríla 2008 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Po vykonanom šetrení okresný súd ustanovil za opatrovníka pre nesvojprávnu manželku poručiťa justičnú čakateľku, zamestnankyňu krajského súdu, uznesením z 24. septembra 2010. Predsedníčka okresného súdu uznala, že dedičské konanie trvá neprimerane dlho, avšak podľa jej názoru k dĺžke samotného konania prispeli i účastníci konania, pretože sťažovateľ, ako aj manželka poručiťa sa dlhodobo nachádzali v U.

4. Ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie uznesením zo 7. septembra 2010 a po súhlase účastníkov s upustením od ústneho pojednávania posúdil doterajšiu dĺžku

konania a jej (ne)primeranosť z ústavnoprávných hľadísk práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote a zistil, že sťažnosť sťažovateľa je dôvodná.

5. Ústavný súd zo spisu okresného súdu sp. zn. 18 D 6174/1993 zistil, že dedičské konanie po nebohom P. V. začalo 26. júla 1993 a do dnešného dňa nebolo skončené. Doterajšia dĺžka konania v nerozhodnutom stave nutne nastoľuje otázku, či toto konanie je vedené bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 200/09), primeranosť dĺžky civilného či iného konania nemožno vyjadriť numericky v zmysle určenia lehoty jej trvania, ktorú je vždy potrebné považovať za primeranú a ktorej prekročenie by bez ďalšieho značilo neprimeranosť doby občianskeho konania s následkami v podobe porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

6. Primeranosť dĺžky civilného konania, a teda aj konania je potrebné skúmať a preverovať v každom prípade osobitne a vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky toho-ktorého konania. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej skutkovú a právnu zložitnosť, závažnosť, rozsiahlosť či obťažnosť dokazovania, ďalej o spôsob správania účastníkov a samotného sudcu (súdneho komisára) v priebehu konania, o posúdenie prípadných osobitných okolností, ktoré môžu spôsobiť prietahy v konaní, a tiež o to, čo bolo pri prerokovávaní veci pre sťažovateľa v hre (porov. *Philis v. Grécko*, 1997, *Pélissier a Sassi v. Francúzsko*, 1999, I. ÚS 257/08 či I. ÚS 413/08 a p.).

7. Pri zvážení už uvedených kritérií je ústavný súd toho názoru, že dedičská vec po nebohom poručiťovi zjavne prekračuje ústavné medze primeranosti tohto konania. K zbytočným prietahom v dedičskom konaní došlo predovšetkým nekonaním notárky ako súdnej komisárky v období od roku 1998, keď po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o vyporiadaní BSM poručiťovi (11. februára 1998) a jeho manželky z 18. decembra 1997 bol spis vrátený notárke na ďalšie konanie, až do roku 2003, keď notárka až 9. júla 2003 vyzvala sestru sťažovateľa, aby sa dostavila na notársky úrad. Z uvedeného je zrejmé, že

notárka v dedičskej veci päť rokov nevykonala žiaden úkon. Činnosť notárky v období, keď síce vykonávala procesné úkony a nariadila pojednávania, nemožno hodnotiť ako efektívnu, pretože zatiaľ bola bez podstatného vplyvu na meritórne a hlavne právoplatné skončenie danej dedičskej veci. Konanie o dedičstve pritom patrí k štandardnej agende súdov a ani skutočnosť, že medzi účastníkmi dedičského konania nemožno uzavrieť dohodu o vypořádání dedičstva, neodôvodňuje neprimeranú dĺžku napadnutého konania.

8. Ústavný súd posudzoval tiež správanie sťažovateľa v priebehu konania. Ako vyplýva aj z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu z 13. októbra 2010, k dĺžke konania mal prispieť aj sám sťažovateľ, pretože sa dlhodobo nachádzal v U., rovnako ako jeho matka ako ďalšia účastníčka dedičského konania. Z obsahu spisu je možné zistiť, že notárka v období, keď bola nečinná, teda od roku 1998 až do roku 2003, nevykonala žiaden procesný úkon, neadresovala účastníkom konania či iným subjektom a orgánom žiadnu výzvu ani neurčila žiadny termín pojednávania. Jediný úkon, ktorý v uvedenom období notárka urobila, bolo vydanie potvrdenia pre okresný súd v inej prerokúvanej veci o okruhu dedičov. Tento úkon sa však netýkal prerokúvanej dedičskej veci, ale inej veci, ktorá bola na okresnom súde prerokúvaná. Navyše notárka požadované potvrdenie vydala až po dvoch urgenciách zo strany okresného súdu – 9. júla 2003. Na základe vyžiadaného spisu dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ neprispel k neprimeranému predĺženiu konania. Je pravda, že od roku 2008 je konanie poznačené skutočnosťou, že manželka poručiťa bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony, s čím bola spojená nutnosť ustanoviť jej osobitného opatrovníka pre dedičské konanie, kde sťažovateľ podal odvolanie, v dôsledku ktorého bolo uznesenie o ustanovení tohto opatrovníka zrušené. Preto došlo k opätovnému oddialeniu konečného rozhodnutia vo veci. Ústavný súd však považuje tieto skutočnosti za ďalší dôsledok neúmerne dlho trvajúceho dedičského konania, ktorý však nemožno pričítať na ťarchu sťažovateľa a ani ostatných účastníkov konania.

9. Napokon vzal ústavný súd do úvahy potrebu zistenia toho, čo je pre sťažovateľa v hre. V jeho prípade ide o prerokovanie a rozhodnutie o dedičstve po poručiťovi, ktorý bol otcom sťažovateľa. Sťažovateľ preto právom žiadal o urýchlené skončenie veci a nastolenie právnej istoty vo vzťahu k majetku, ktorý patrí do dedičstva. Ústavný súd

uvádza, že nemožno tolerovať sedemnásť rokov trvajúce dedičské konanie, ktorá navyše stále nie je právoplatne ukončené.

10. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, predovšetkým celkovú dĺžku konania a obdobie úplnej nečinnosti notárky je ústavný súd toho názoru, že okresný súd v prerokováanej veci zjavne prekročil dané medze konať bez zbytočných prietáhov a skončiť ju v primeranej dobe v zmysle uvedeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sa namieta. V občianskom súdnom konaní je totiž povinnosť súdu konať bez zbytočných prietáhov konkretizovaná vo viacerých ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku (§ 6, § 100 ods. 1, § 114 ods. 1). Požiadavku, aby ochrana práv bola poskytnutá primerane rýchlo, netreba osobitne odôvodňovať. Je zrejmé, že len rýchla ochrana môže byť dostatočne účinná, šetriaca náklady nielen účastníkom konania, ale aj samotnému súdu a pôsobiaca aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

11. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa konať a rozhodnúť v primeranej lehote či bez zbytočných prietáhov, prikázal okresnému súdu ďalej konať vo veci bez zbytočných prietáhov, toto neuposlušnosť by malo vyvolať disciplinárnu zodpovednosť notárky, a priznal sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie v požadovanej výške 3 500 € (čl. 127 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru).

12. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou Mgr. G. H. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich priznal v sume 254,88 € tak, ako boli požadované, za dva úkony právnej služby, ktorú sťažovateľovi vyplatí okresný súd tiež v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu, a to k rukám jeho právnej zástupkyne.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2010